

Otázka: Kultura jako způsob života

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Fijalka

Kultura:

- všechny lidské materiální a duchovní výtvořy a též sociálně zakotvené vnímání a jednání, které si lidé jako členové společnosti osvojili a které je pozorovatelné v jejich každodenním ujednání a chování
- je chápána ve své zásadní odlišnosti od přírody (dokonce jako opak přírody)
- za kulturu se tedy považuje všechno to, co nevyrůstá samo sebou z přírody, ale co vzniká činností člověka a společnosti
- člověk, resp. společnost, je tvůrcem kultury
- o kultuře můžeme hovořit jen ve vztahu k člověku a ke společnosti
- aktivní účast na vytváření kultury vyžaduje vysoký stupeň osvojení dosavadní kultury a všestranné rozvíjení schopností člověka

- každou společnost charakterizuje specifická kultura, která organizuje každodenní život lidí
- kultura je určitý způsob života, který pomáhá lidem přežít z jednoho dne na druhý a společnosti umožňuje přenos z jedné generace na druhou

Sociologické koncepce kultury

1. V nejširším slova smyslu

- komplex tvořený aktivní tvůrčí činností lidí vedoucí k osvojení světa a jeho tvůrčímu přetváření (člověk přetváří svět), tzn. vše, co vytvořili lidé (kultura tak spojuje lidi na celém světě)

1. V užším slova smyslu

- relativně autonomní a integrovaný celek zahrnující chování, činnosti a výtvar určitého seskupení lidí -> toto chování respektuje společenské vzory, vytvořené tradicí, tzn. vše, co vytvořili lidé v určité společnosti či společenství (na světě jsou tisíce různých kultur, civilizací)

1. V nejužším slova smyslu

- je vlastně redukce uvedeného nejširšího významu pouze na oblast estetická či dokonce výlučně na oblast umění

Dělení kultury

- je vnitřně složitě a hluboce strukturovaná

- Materiální kultura:

- je oblast materiálního bohatství společnosti, tvoří je soubor jevů a procesů napomáhajících uspokojování materiálního potřeb člověka

- patří do ní:

1. prostředky používané v materiální výrobě (pracovní nástroje)
2. způsoby používání těchto prostředků (technologie práce s nástroji)
3. produkty určené k uspokojování výrobních potřeb (polotovary)
4. spotřební předměty (krátkodobé -> mýdlo; dlouhodobé -> auto)
5. umělé materiální životní prostředí (dům)

- Duchovní kultura

- oblast duchovního bohatství společnosti

- je to soubor různých idejí, zvyků, symbolů, názorů, institucí, vědy, umění, náboženství, práva a morálky

- Normativní kultura

- bývá často chápána jen jako součást kultury duchovní

- společenské normy jsou systémem obecných pravidel vymezujících, jaký typ chování jedince je v dané společnosti žádoucí a jaký sankcionovaný

Podstatné prvky duchovní kultury:

- Duchovní kultura každé společnosti se skládá ze 3 provázaných prvků:

- Vědění a znalosti

- mají každodenní a odbornou (vědeckou) povahu
- každodenní znalosti nám říkají, co věci a události z našeho okolí znamenají a jak se máme v běžném životě chovat -> tyto znalosti jsou pro každodenní přežití člověka nezbytné, jsou většinou neuvědomované a nereflektované
- vědecké znalosti nejsou nezbytné pro každodenní přežití -> jsou to informace, které mají vědci určitého oboru

- Normy a hodnoty

- označuje ideje a standardy, na nichž se většina lidí žijících v jedné společnosti shoduje
- normy a hodnoty vymezují lidské jednání, říkají, co je přípustné a co nikoliv
- jsou oporou v každodenním chování a rozhodování
- v každé kultuře jsou vždy shodné s jednáním většiny ve společnosti -> normální a tedy přípustné je pak to, jak se chová většina
- Příklad: když někdo nekrade, nevráždí a chová se ohleduplně je normou poctivost, úcta a ohleduplnost -> pokud by tomu bylo naopak, normy a hodnoty by byly také jiné a v konečném důsledku by byla jiná i podoba zákonů regulujících běh každodenního života

- Jazyk

- znamená prostředek, jehož prostřednictvím vnímáme svět a s jehož pomocí se dorozumíváme s druhými lidmi
- pro každou kulturu je jazyk klíčovým prvkem, protože nejen umožňuje vzájemné dorozumění, ale je také nástrojem přenosu myšlenek, vyjádření osobní zkušenosti

Člověk, jako kulturní bytost

- co je považováno za normální a obvyklé v jedné kultuře, nemusí být normální pro jiné kulturní oblasti
- podstata veškerého lidského jednání je kulturně podmíněna, což znamená, že není dána jednou provždy a není neměnná
- mění se a stojí za ní především rozdílné vědění, znalosti a rozdílné normy a hodnoty lidí

Charakteristické znaky, vlastnosti kultury

- kultura není vrozená, zděděná ani instinktivní, nýbrž je naučená (společností vytvořené a akceptované hodnoty jsou přenášeny a osvojovány dalšími lidmi)
- Kulturu (jako celek) vytvářejí lidé v procesu sociální interakce jako kolektivní produkt své činnosti
- Kultura a kulturní hodnoty si zachovávají kontinuitu (nepřetržitě trvání) -> jsou přenášeny z generace na generaci -to propojte s kulturním přenosem
- Adaptabilita - schopnost kultury přizpůsobovat se změnám a vyvíjet se
- Především díky symbolickému zprostředkování umožňuje kulturní přenos (díky komunikaci a jazyku)

Funkce kultury

1. Humanizační neboli civilizační - jejím tématem je humanizace -> polidštění člověka
2. Poznávací, výchovná, socializační a normativní - všechny jsou vzájemně propojené a

blízké -> kultura umožňuje každému jedinci poznávat svět kolem něho a vede jej k akceptování společnosti

- *Enkultura* -> proces osvojování si kultury
- 3. Akumulativní - kultura v sobě uchovává poznatky nejrůznějšího druhu a slouží jako jejich zásobárna
- 4. Kompenzační, sociálně terapeutická, rekreativní zábavná - kultura (hlavně umění) vytváří člověku podmínky pro jeho odreagování, rekreaci (tj. odpočinek), zábavu

Proměny kultury

- kultury nejsou ve vakuu a nejsou imunní vůči vnějším vlivům
- naopak, jsou v neustálém vývoji a procházejí neustálou změnou, protože se musejí přizpůsobovat stále novým jevům, okolnostem a podmínkám

- Typy kulturní změny:

a) vnější (exogenní) kult. změna, způsobená vlivem jiných kultur, má podobu:

- Kulturní difuze -> mezi různými kulturami dochází ke kontaktu a ovlivňování, k přenosu kulturních prvků
- Akultura -> přijetí kulturních prvků v jiných společenstvích a jejich integrace (začlenění) do jiných, odlišných kultur

b) vnitřní (endogenní) kulturní změna, pochází zevnitř vlastní kultury, např. díky vynálezu, objevu, invenci

- Jinak lze také dělit kulturní změnu na:
 - 1) evoluční (tj. postupný, pomalý vývoj v kultuře)
 - 2) revoluční (tj. náhlý, komplexní, převratné změny)